

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кісліцина Ірина Олександрівна УЧАСТЬ ПРОКУРОРА В УКЛАДЕННІ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.	351
Ковальчук Інна Сергіївна ПІДТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОКУРОРОМ : ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ ПІДХІД.	355
Кравченко Марина Олександрівна ЛЕГІТИМНІСТЬ ЯК ОДНА З ОЗНАК СУДОВОЇ ВЛАДИ.	357
Кубасенко Андрій Володимирович КРИТЕРІЙ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ: ДОСВІД АЗІЙСЬКИХ КРАЇН	359
Храпенко Олена Олегівна ОНЛАЙН-КОНСУЛЬТАЦІЇ ТА ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ: НОВА ЕРА НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ	362
Нестерчук Лілія Петрівна НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ У СИСТЕМІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТИТУТІВ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ	366
Гривенко Владлен Вікторович ЩОДО ВПЛИВУ ВОЄННОГО СТАНУ НА ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ	370
Зубрицький Олександр Олександрович ЗМІНИ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ДОСВІД ВКДКА	372
Мозгалюв Віктор Юрійович ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕДАЧАХ ТОВАРІВ ВІЙСЬКОВОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.	375
Чорний Максим Михайлович ЩОДО ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ ПРОКУРОРА	379
Шербатий Роман Романович ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ У КОНТЕКСТІ ДОБОРУ ДО МІСЦЕВОГО СУДУ	381
СЕКЦІЯ 8. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ	
Чанишева Галія Інсафівна ПРАВО НА СТРАЙК ЗА ПРОЄКТОМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО КОЛЕКТИВНІ ТРУДОВІ СПОРИ»	386
Бориченко Катерина Валеріївна ЩОДО ПРАКТИКИ ІНДЕКСАЦІЇ ПЕНСІЙ В УКРАЇНІ	390
Бурак Володимир Ярославич ПРО ПОШУК НОВОЇ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.	393
Венедіктов Сергій Валентинович ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	396
Вишинецька Світлана Василівна ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ ДИРЕКТИВИ 2019/1152 ПРО ПРОЗОРИ ТА ПЕРЕДБАЧУВАНІ УМОВИ ПРАЦІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.	399
Lagutina Iryna Victorivna ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND SAFETY AND HEALTH AT WORK.	401

лі не має вже права претендувати в майбутньому на посаду судді. Але ж якщо особа, яка не перебувала на суддівській посаді, була засуджена, то після зняття чи погашення судимості цілком може потенційно претендувати на суддівську посаду, оскільки законодавчої заборони для неї немає.

І якщо з ситуацією, коли колишній суддя, засуджений за вчинення кримінального правопорушення та звільнений у зв'язку із цим з посади, і в подальшому не може претендувати на суддівську посаду, можна хоч частково погодитися, проте із абсолютною та безстроковою заборонаю в майбутньому знов стати суддею особам, які були звільнені «за вчинення істотного дисциплінарного проступку» погодитися неможливо. Кримінальне законодавство передбачає зняття негативних наслідків для особи навіть за вчинення тяжких чи особливо тяжких злочинів, проте судоустрій ним законодавством не встановлюються т.зв. строки давності за вчинення «істотного дисциплінарного проступку». Вважаємо, що така невідповідність в майбутньому має бути усунута шляхом встановлення таким особам обмеження на участь у конкурсних процедурах, наприклад, протягом десяти років.

Ключові слова: Вища кваліфікаційна комісія суддів України, суддя, правовий статус судді, вимоги до кандидатів, кандидат на посаду судді, конкурсний добір.

Keywords: High Qualification Commission of Judges of Ukraine, judge, legal status of a judge, requirements for candidates, candidate for the position of judge, competitive selection.

Кісліцина Ірина Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук*

УЧАСТЬ ПРОКУРОРА В УКЛАДЕННІ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Інститут угод про визнання винуватості є одним із ключових механізмів спрощення кримінального провадження, що активно впроваджується в Україні. Водночас саме участь прокурора в укладенні таких угод викликає низку питань як організаційного, так і етичного характеру, з огляду на необхідність забезпечення балансу між інтересами держави та правами підозрюваного чи обвинуваченого.

Зростання кількості кримінальних проваджень, в яких мають місце угоди про визнання винуватості, актуалізує потребу в аналізі ролі прокурора у цьому процесі, адже від його дій залежить не лише законність, але й справедливість досягнутих домовленостей. Особливої уваги потребує запобігання зловживан-

ням з боку прокурора і недопущення формального підходу до реалізації функцій публічного обвинувачення, що вимагає додаткового осмислення етичних засад діяльності прокурора при укладенні угод про визнання винуватості.

Можливість укладення угод про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим регламентується главою 35 Кримінального процесуального кодексу України [1]. 29 жовтня 2024 року до ч. 4 ст. 469 Кримінального процесуального кодексу України було внесено зміни [2], відповідно до яких удосконалено порядок укладення угод про визнання винуватості у справах про корупційні кримінальні правопорушення. Так, відповідно до останніх змін, підозрювані чи обвинувачені у корупційних правопорушеннях, скоєних у співучасті, можуть укласти угоду з прокурором лише за умови викриття інших осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення. Крім того, обов'язковою передумовою для укладення угоди про визнання винуватості в цьому випадку є повне відшкодування завданих збитків або завданої шкоди. Законодавцем також впроваджено можливість накладення штрафу як додаткового виду покарання за корупційні правопорушення, навіть якщо такий захід не передбачений у відповідній нормі Кримінального кодексу України. Так, наприклад, за вчинення нетяжкого злочину суд може призначити штраф від 340 тисяч гривень, тоді як за особливо тяжке кримінальне правопорушення сума стягнення може сягати до 102 мільйонів гривень. Цікаво відмітити, що відтепер відповідно до ст. 69-2 Кримінального кодексу України, за умови виконання вимог пункту 2 або 2-1 частини четвертої статті 469 Кримінального процесуального кодексу України, сторонами угоди про визнання винуватості може бути узгоджено та судом призначено основне покарання нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції статті (частини статті) Особливої частини Кримінального кодексу України, але не нижче від найнижчої межі, встановленої Кримінальним кодексом України [3].

Проте, не зважаючи на спроби законодавця врегулювати питання укладення угод про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим у справах, пов'язаних із корупцією, залишається чимало законодавчих прогалин. Так, однією з істотних проблем чинного законодавства залишається відсутність чітко визначених механізмів щодо спеціальної конфіскації активів, набуття яких має ознаки незаконного збагачення. Зокрема, йдеться про майно, яке може бути зареєстроване на підставних осіб або близьких родичів підозрюваної особи з метою уникнення відповідальності та ускладнення процесу доведення його походження злочинним шляхом. Такі прогалини у правовому регулюванні створюють суттєві труднощі у боротьбі з корупційними кримінальними правопорушеннями та притягненням винних до відповідальності. Крім того, чинне законодавство не враховує низку потенційних загроз, пов'язаних із реалізацією інституту угод про визнання винуватості. Так, зобов'язання підозрюваного або обвинуваченого надати викривальні показання щодо інших учасників злочину може створити реальні ризики для його особистої безпеки, зокрема, щодо загрози життю чи здоров'ю. Окреме занепокоєння викликає і правова не-

визначеність щодо подальшої оцінки таких свідчень судом, оскільки існує ймовірність, що надані викривальні дані можуть бути визнані непереконливими або недостатніми, що унеможливить укладення угоди про визнання винуватості.

При укладенні угод про визнання винуватості прокурор відіграє ключову роль. Він не тільки представляє сторону обвинувачення, але й виконує функцію контролю за дотриманням законності на всіх етапах укладення такої угоди. Угода про визнання винуватості може бути ініційована як прокурором так і підозрюваним чи обвинуваченим, однак остаточне рішення про її доцільність приймає саме прокурор. Він зобов'язаний переконатися, що умови угоди відповідають вимогам кримінального процесуального законодавства, а її зміст не суперечить принципам справедливості, законності та інтересам правосуддя.

Під час укладення угод про визнання винуватості у справах, пов'язаних із корупцією, прокурор стикається із низкою етичних викликів та дилем, основними серед яких є ризики формального підходу до укладення угоди та дотримання принципу об'єктивності і недопущення тиску на підозрюваного чи обвинуваченого. Крім того, вирішуючи питання про доцільність укладення угоди про визнання винуватості у корупційних справах, прокурор повинен виходити із загальних засад діяльності прокуратури, серед яких – верховенство права, законність, справедливість неупередженість та об'єктивність, презумпція невинуватості та інші засади, закріплені у ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [4].

Так, під час укладення угод про визнання винуватості у провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, є ризик формального підходу до справи, коли ключовим критерієм виступає досягнення швидкого результату будь-якою ціною. Такий підхід нівелює суть самої угоди про визнання винуватості як інструменту забезпечення ефективного правосуддя. Формальність породжує ризик втрати довіри до прокуратури та правосуддя в цілому, цілком імовірними є ситуації, коли угода укладається за відсутності належної доказової бази лише для досягнення статистичних показників.

Важливим є дотримання принципу справедливості, неупередженості та об'єктивності а також недопущення тиску на підозрюваного. У процесі перемовин щодо можливості укладення угоди про визнання винуватості прокурор повинен утримуватися від будь-яких форм психологічного чи фізичного тиску на підозрюваного, обвинуваченого, включно з непрямыми натяками на необхідність визнання ним вини. Натомість, роль прокурора полягає у забезпеченні прозорості та справедливості домовленостей, що ґрунтуються на вільному волевиявленні особи. Добровільність є ключовою умовою укладення угоди про визнання винуватості. Прокурор має переконатися, що підозрюваний чи обвинувачений повністю усвідомлює юридичні наслідки укладення угоди, включаючи можливі обмеження щодо оскарження та репутаційні ризики.

Доцільним є запровадження інституту наставництва, що може бути корисним для прокурорів із незначним досвідом роботи, оскільки в справах, пов'яза-

них із корупцією, підозрюваний, обвинувачений чи його адвокат можуть роботи спроби вплинути на прокурора з метою укладення угоди про визнання винуватості на вигідних їм умовах. В цій ситуації прокурор повинен вміти протистояти будь-якому тиску та залишатись незалежним. Крім того, корисною буде робота окремих навчальних курсів та тренінгів для прокурорів щодо механізмів ведення переговорів, етичних стандартів, аналізу доказів у контексті укладення угоди про визнання винуватості тощо. Такий підхід сприятиме формуванню моральної відповідальності за прийняте рішення, а також дозволить забезпечити належну підготовку прокурорів до укладення угод про визнання винуватості.

Можна зробити висновок, що укладення угод про визнання винуватості в корупційних справах є важливим інструментом ефективного кримінального судочинства, однак це вимагає зваженого підходу з боку прокурора як у правовому, так і в етичному вимірах. Саме прокурор несе відповідальність за дотримання принципів законності, справедливості та неупередженості при укладенні таких угод, що є особливо критичним у справах, пов'язаних із корупцією. Зважаючи на останні законодавчі зміни, які деталізують порядок укладення угод у корупційних справах, виникає потреба в належній підготовці прокурорів до таких процесів, включно з навчанням, наставництвом та посиленням етичних стандартів. Недостатня увага до цих аспектів може призвести до формалізації інституту угод про визнання винуватості, зниження довіри до судових та правоохоронних органів загалом.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення регулювання угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією : Закон України від 29 жовтня 2024 року № 4033-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4033-20#Text>

3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

Ключові слова: прокурор, прокуратура, угоди про визнання винуватості, корупція, корупційне правопорушення, етика, захисник, обвинувач, суд, адвокат, підозрюваний, обвинувачений, кримінальне провадження

Keywords: prosecutor, prosecutor's office, plea agreements, corruption, corruption offense, ethics, attorney, accuser, court, lawyer, suspect, accused, criminal proceedings.